

Tragedie op de Eems

SCHEEPSRAM

Op 9 mei 1945 werd de stilte aan de Groningse kust plotseling verscheurd door een zware explosie, die zich dreunend vele kilometers in de omtrek voortplantte. Een zuil van water en rook, die hoog boven de zeedijk uitsteeg, gaf de plaats aan waar een schip op een mijn was gelopen.

Het betrof het motorschip 'Joanna' dat van het Duitse waddeneiland Wangerooge onderweg was naar Delfzijl. Het schip had 45 Nederlanders aan boord die lange tijd als dwangarbeider op het Duitse eiland hadden gewerkt. Na de capitulatie hadden ze zich spontaan ingescheept: bestemming Delfzijl. Op het moment dat de werkelijke bevrijding voor deze ondervoede en slecht behandelde mannen binnen gezichtsafstand lag, veranderde de schitterende lentedag in een hellevuur. Slechts zeven mannen overleefden de ramp. Ze werden gered door opvarenden van kustvaarders en door kust vissers uit het gehuchtje Bierum-Nieuwstad, aan de voet van de zeedijk.

De 'Joanna' was enige dagen eerder van het eiland Wangerooge vertrokken, waar de opvarenden als dwangarbeider hadden gewerkt. Het eiland ligt aan de monding van de rivier de Jade, die de verbinding vormt tussen de Noordzee en de havenplaats en marinebasis Wilhelmshaven.

Wangerooge was daardoor van groot militair strategisch belang en werd – als 'voorpost' van Wilhelmshaven – zowel voor als tijdens de Tweede Wereldoorlog uitgebouwd tot een fort.

Toen de krijgskansen voor Duitsland verslechterden, werd de bouw van bunkers en geschutsstellingen vanaf 1943 opgevoerd. De noodzakelijke werkrachten voerde men aan uit de bezette gebieden en uit kampen. Deze dwangarbeiders waren van voornamelijk Poolse, Russische, Franse en Nederlandse origine.

DWANGARBEIDERS

De Nederlandse groep was met 350 arbeiders de grootste. Hier-

Bij het Rode Kruis in Delfzijl. De overlevenden (3e t/m 6e en 10e van ree

De tien jaar oudere Groninger lotgenoot Bob Veenstra werd opgepakt op het Zuiderdiep en ging dezelfde weg naar Appingedam en Delfzijl, waar de nacht werd doorgebracht. "’s Morgens vroeg zouden naar het werk. We hebben in Delfzijl zitten wachten op de bussen, in de etalage van een winkel. Er kwamen bussen voorrijden. Die mensen van de Heidemaatschappij zaten er al in. We dachten niet anders dan dat we naar een karwei in de buurt zouden worden gebracht. Maar we moesten nogal een eindje weg. We zijn de grens overgegaan en naar

slecht en was er een scherp gebrek aan kleding.

De dagen, weken en maanden sloten zich in een eentonig trieste cadans aaneen en zo het 1945. Bij geruchte van de dwangarbeiders waar de lieerde troepen zich bevonden. De hoop op de bevrijding ging maar niemand kon bevroeden er zich eerst nog een draag het eiland zou voltrekken.

BOMBARDEMENT

Wangerooge stond inmiddels terlijk op de kaart in het

namelijk Poolse, Russische, Franse en Nederlandse origine.

DWANGARBEIDERS

De Nederlandse groep was met 350 arbeiders de grootste. Hieronder waren circa negentig mannen die afkomstig waren uit de regio's Winschoten, Veendam en de Pekela's. Het betrof medewerkers van de Heidemaatschappij die zonder voorkennis op transport waren gezet naar Duitsland. Niets wees er 's ochtends op dat men 's avonds niet thuis zou komen en niets wees erop dat de afwezigheid ruim anderhalf jaar zou duren...

Tot deze eerste groep behoorden ook zes stad-Groningers die op straat tijdens een razzia waren gearresteerd. Het betrof hier volkomen willekeurige en onterechte arrestaties omdat de mannen niet voor de Arbeitsdienst waren opgeroepen. De toentertijd 16 (!)-jarige Daan Smit: "Ik moest voor mijn vader even een ziekenbriefje naar het GAK brengen en toen ik dat gedaan had en weer naar buiten kwam, werd ik gearresteerd. Met mij werden er nog vijf Groningers opgepakt. Dat waren H. van der Veen, O. Rendering, B. Kannon, Cobus Bieshaar en Bob Veenstra.

We moesten naar het politiebureau. De anderen hadden een stok in de broek met een riempje om de enkel: dan kon je niet wegrennen. Maar omdat ik laarzen droeg, kreeg ik handboeien om. Eerst naar 't politiebureau. Daar heb ik nog met mijn ouders gesproken: de politie had ze geïnformeerd. Later zijn we met de trein naar Appingedam en Delfzijl gebracht."

Die mensen van de Heidemaatschappij zaten er al in. We dachten niet anders dan dat we naar een karwei in de buurt zouden worden gebracht. Maar we moesten nogal een eindje weg. We zijn de grens overgegaan en naar Norden en van daar per schip naar Norderney. Na een tijdje werd het Wangerooge."

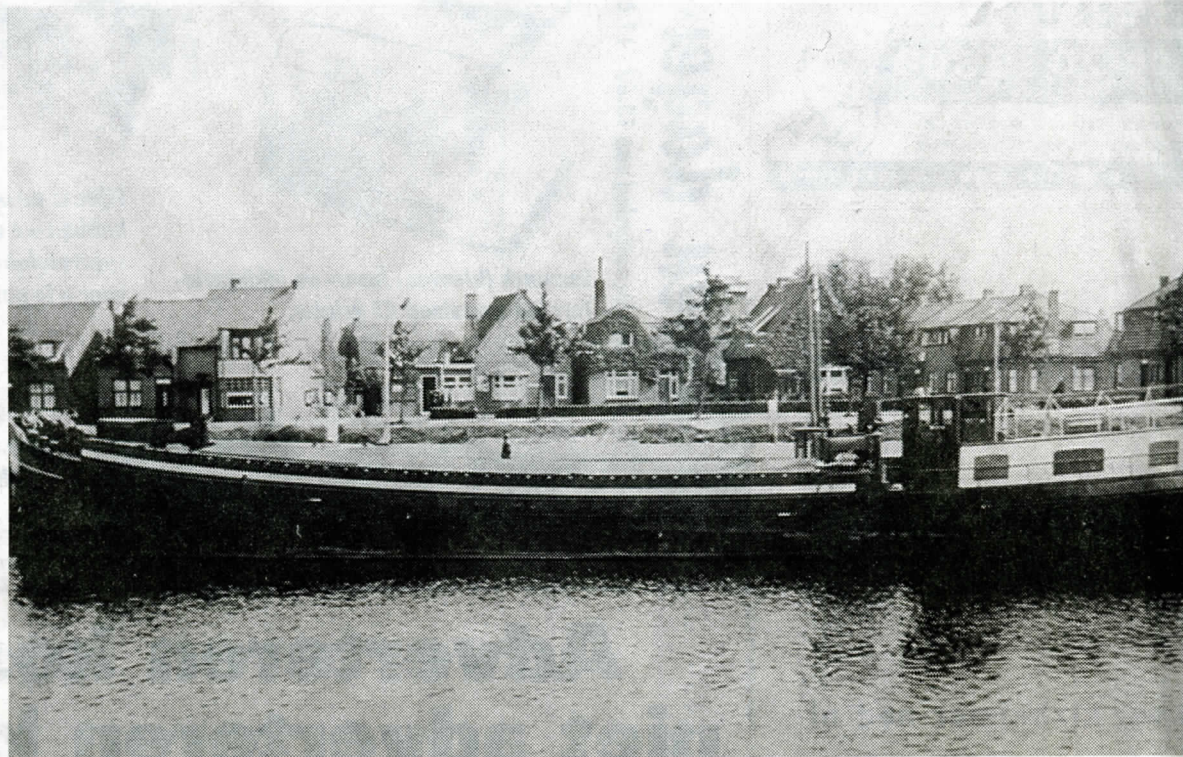
Een derde groep Nederlanders arriveerde enige maanden later op het eiland. Het waren voornamelijk mannen die zich aan de Arbeitsdienst in Duitsland hadden onttrokken en waren ondergedoken. Ze waren door verraad of eigen onvoorzichtigheid gearresteerd en naar kamp Amersfoort overgebracht. Na een 'opvoeding' van enige maanden zouden ze weer in de 'normale' Arbeitsdienst worden geplaatst. In het begin van 1944 werden er echter strafere maatregelen doorgevoerd. Na Amersfoort dienden ze nog drie tot zes maanden in een 'werkopvoedingskamp' door te brengen. Het gevolg van deze maatregel was, dat er in de loop van de tijd duizenden Nederlanders in deze werkkampen in Duitsland terechtkwamen.

De Amersfoorters werden geketend en onder toezicht van de SS naar Wangerooge overgebracht. In tegenstelling tot de andere Nederlanders, die enige bewegingsvrijheid kenden, behielden zij de officiële status van gevangene. In de praktijk van alledag waren er echter nauwelijks verschillen: 's morgens voor dag en dauw naar de bouwlocaties en 's avonds, na een dag van hard werken terug naar de barakken die 'leefden' van ongedierte. Daarbij was de voeding zeer onvoldoende en

BOMBARDEMENT

Wangerooge stond in het midden van het eiland. Het was heel dicht bij het kwartier van de Britse veldmaarschalk Montgomery. Het eiland kreeg nadrukkelijk aandacht omwille van zijn strategische ligging op de 'voordeur' van de marinehaven Wilhelmshaven. Montgomery wilde op tegen de aanvankelijke plande landing uit zee en gaf de voorkeur aan een zwaar bombardement van het eiland...

Op 25 april startte een immense luchtvloot van 480 bommenwerpers van vliegvelden in het noordoosten van Engeland, doel Wangerooge. Opmerkelijk is dat de meeste vliegtuigen wel op de beschermende schermen op Wangerooge werden gesignaleerd, maar dat de bommenwerpers heel laat – haast samenvallend met de aanval – alarm werden geslagen. De buitenlandse dwangarbeiders waren op het moment van de aanval van het werk onderweg naar de woonbarakken. De heer Veenstra: "Door dat bombardement zakten van alle kanten de duinen in, dus daar moesten we onmiddellijk weg. We sloegen een bunker in. We wisten niet de delings de weg, want we hadden ze immers zelf gebouwd. Toen ik was een hoge officier. 'Wat zit hier!', brulde hij, 'Raus!!' De duinen schoven terug naar de uitgang. Maar naar buiten, dat bombardement in? Het zand kwam al over de gen bij de bunker naar beneden en de splinters van de projectielen sloegen naar binnen. Toen was er een voltreffer en de hele bunker lag in mot. Ik moet er uitgegred zijn, 'k weet het niet."

Het motorschip 'Joanna' voer met 45 ex-dwangarbeiders de bevrijding tegemoet. (Foto: Coll. Beukema)

Tragedie op de Eems

SCHEEPSRAMME

Op 9 mei 1945 werd de stilte aan de Groningse kust plotseling verscheurd door een zware explosie, die zich dreunend vele kilometers in de omtrek voortplantte. Een zuil van water en rook, die hoog boven de zeedijk uitsteeg, gaf de plaats aan waar een schip op een mijn was gelopen.

Het betrof het motorschip 'Joanna' dat van het Duitse waddeneiland Wangerooge onderweg was naar Delfzijl. Het schip had 45 Nederlanders aan boord die lange tijd als dwangarbeider op het Duitse eiland hadden gewerkt. Na de capitulatie hadden ze zich spontaan ingescheept: bestemming Delfzijl. Op het moment dat de werkelijke bevrijding voor deze ondervoede en slecht behandelde mannen binnen gezichtsafstand lag, veranderde de schitterende lentedag in een hellevuur. Slechts zeven mannen overleefden de ramp. Ze werden gered door opvarenden van kustvaarders en door kustvissers uit het gehuchtje Bierum-Nieuwstad, aan de voet van de zeedijk.

De 'Joanna' was enige dagen eerder van het eiland Wangerooge vertrokken, waar de opvarenden als dwangarbeider hadden gewerkt. Het eiland ligt aan de monding van de rivier de Jade, die de verbinding vormt tussen de Noordzee en de havenplaats en marinebasis Wilhelmshaven. Wangerooge was daardoor van groot militair strategisch belang en werd – als 'voorpost' van Wilhelmshaven – zowel voor als tijdens de Tweede Wereldoorlog uitgebouwd tot een fort.

Toen de krijgskansen voor Duitsland verslechterden, werd de bouw van bunkers en geschutstellingen vanaf 1943 opgevoerd. De noodzakelijke werkkrachten voerde men aan uit de bezette gebieden en uit kampen. Deze dwangarbeiders waren van voornamelijk Poolse, Russische, Franse en Nederlandse origine.

DWANGARBEIDERS

De Nederlandse groep was met 350 arbeiders de grootste. Hier-

Bij het Rode Kruis in Delfzijl. De overlevenden (3e t/m 6e en 10e van rechts) werden in

De tien jaar oudere Groninger lotgenoot Bob Veenstra werd opgepakt op het Zuiderdiep en ging dezelfde weg naar Appingedam en Delfzijl, waar de nacht werd doorgebracht. "’s Morgens vroeg zouden naar het werk. We hebben in Delfzijl zitten wachten op de bussen, in de etalage van een winkel. Er kwamen bussen voorrijden. Die mensen van de Heidemaatschappij zaten er al in. We dachten niet anders dan dat we naar een karwei in de buurt zouden worden gebracht. Maar we moesten nogal een eindje weg. We zijn de grens overgegaan en naar

slecht en was er een schromelijk gebrek aan kleding.

De dagen, weken en maanden sloten zich in een eentonige en trieste cadans aaneen en zo werd het 1945. Bij geruchte vernamen de dwangarbeiders waar de geallieerde troepen zich bevonden. De hoop op de bevrijding groeide, maar niemand kon bevroeden dat er zich eerst nog een drama op het eiland zou voltrekken.

BOMBARDEMENT

Wangerooge stond inmiddels letterlijk op de kaart in het hoofd-

De alle bu du ma he gra ve af. me we wa

Na de wa du ma

familiek Poolse, Russische, Franse en Nederlandse origine.

DWANGARBEIDERS

De Nederlandse groep was met 350 arbeiders de grootste. Hieronder waren circa negentig mannen die afkomstig waren uit de regio's Winschoten, Veendam en de Pekela's. Het betrof medewerkers van de Heidemaatschappij die zonder voorkennis op transport waren gezet naar Duitsland. Niets wees er 's ochtends op dat men 's avonds niet thuis zou komen en niets wees erop dat de afwezigheid ruim anderhalf jaar zou duren...

Tot deze eerste groep behoorden ook zes stad-Groningers die op straat tijdens een razzia waren gearresteerd. Het betrof hier volkomen willekeurige en onterechte arrestaties omdat de mannen niet voor de Arbeidsdienst waren opgeroepen. De toentertijd 16 (!)-jarige Daan Smit: "Ik moest voor mijn vader even een ziekenbriefje naar het GAK brengen en toen ik dat gedaan had en weer naar buiten kwam, werd ik gearresteerd. Met mij werden er nog vijf Groningers opgepakt. Dat waren H. van der Veen, O. Rendering, B. Kannon, Cobus Bieshaar en Bob Veenstra.

We moesten naar het politiebureau. De anderen hadden een stok in de broek met een riempje om de enkel: dan kon je niet wegrennen. Maar omdat ik laarzen droeg, kreeg ik handboeien om. Eerst naar 't politiebureau. Daar heb ik nog met mijn ouders gesproken: de politie had ze geïnformeerd. Later zijn we met de trein naar Appingedam en Delfzijl gebracht."

Die mensen van de Heidemaatschappij zaten er al in. We dachten niet anders dan dat we naar een karwei in de buurt zouden worden gebracht. Maar we moesten nogal een eindje weg. We zijn de grens overgegaan en naar Norden en van daar per schip naar Norderney. Na een tijdje werd het Wangerooge."

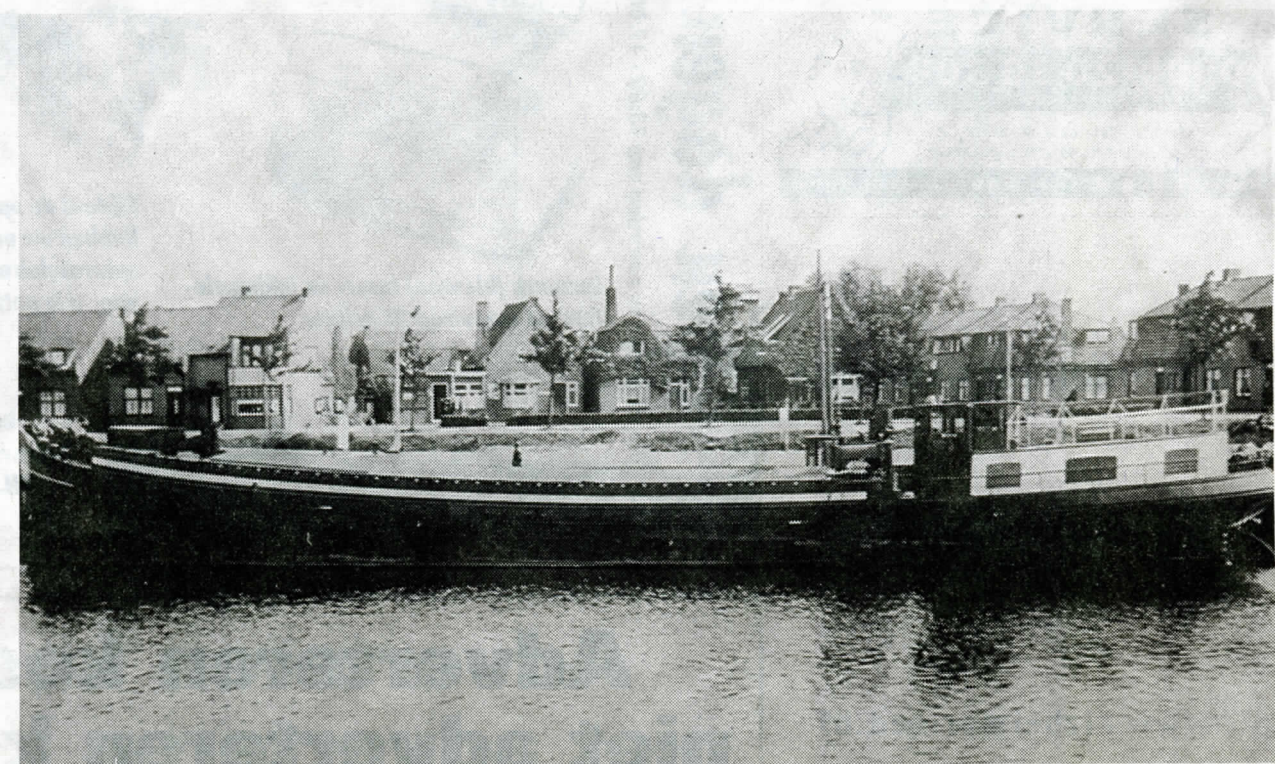
Een derde groep Nederlanders arriveerde enige maanden later op het eiland. Het waren voornamelijk mannen die zich aan de Arbeidsdienst in Duitsland hadden onttrokken en waren ondergedoken. Ze waren door verraad of eigen onvoorzichtigheid gearresteerd en naar kamp Amersfoort overgebracht. Na een 'opvoeding' van enige maanden zouden ze weer in de 'normale' Arbeidsdienst worden geplaatst. In het begin van 1944 werden er echter strafere maatregelen doorgevoerd. Na Amersfoort dienden ze nog drie tot zes maanden in een 'werkopvoedingskamp' door te brengen. Het gevolg van deze maatregel was, dat er in de loop van de tijd duizenden Nederlanders in deze werkkampen in Duitsland terecht kwamen.

De Amersfoorters werden geketend en onder toezicht van de SS naar Wangerooge overgebracht. In tegenstelling tot de andere Nederlanders, die enige bewegingsvrijheid kenden, behielden zij de officiële status van gevangene. In de praktijk van alledag waren er echter nauwelijks verschillen: 's morgens voor dag en dauw naar de bouwlocaties en 's avonds, na een dag van hard werken terug naar de barakken die 'leefden' van ongedierte. Daarbij was de voeding zeer onvoldoende en

BOMBARDEMENT

Wangerooge stond inmiddels letterlijk op de kaart in het hoofdkwartier van de Britse veldmaarschalk Montgomery. Het eiland kreeg nadrukkelijk aandacht wegens zijn strategische ligging aan de 'voordeur' van de marinebasis Wilhelmshaven. Montgomery zag op tegen de aanvankelijk geplande landing uit zee en gaf de voorkeur aan een zwaar bombardement van het eiland...

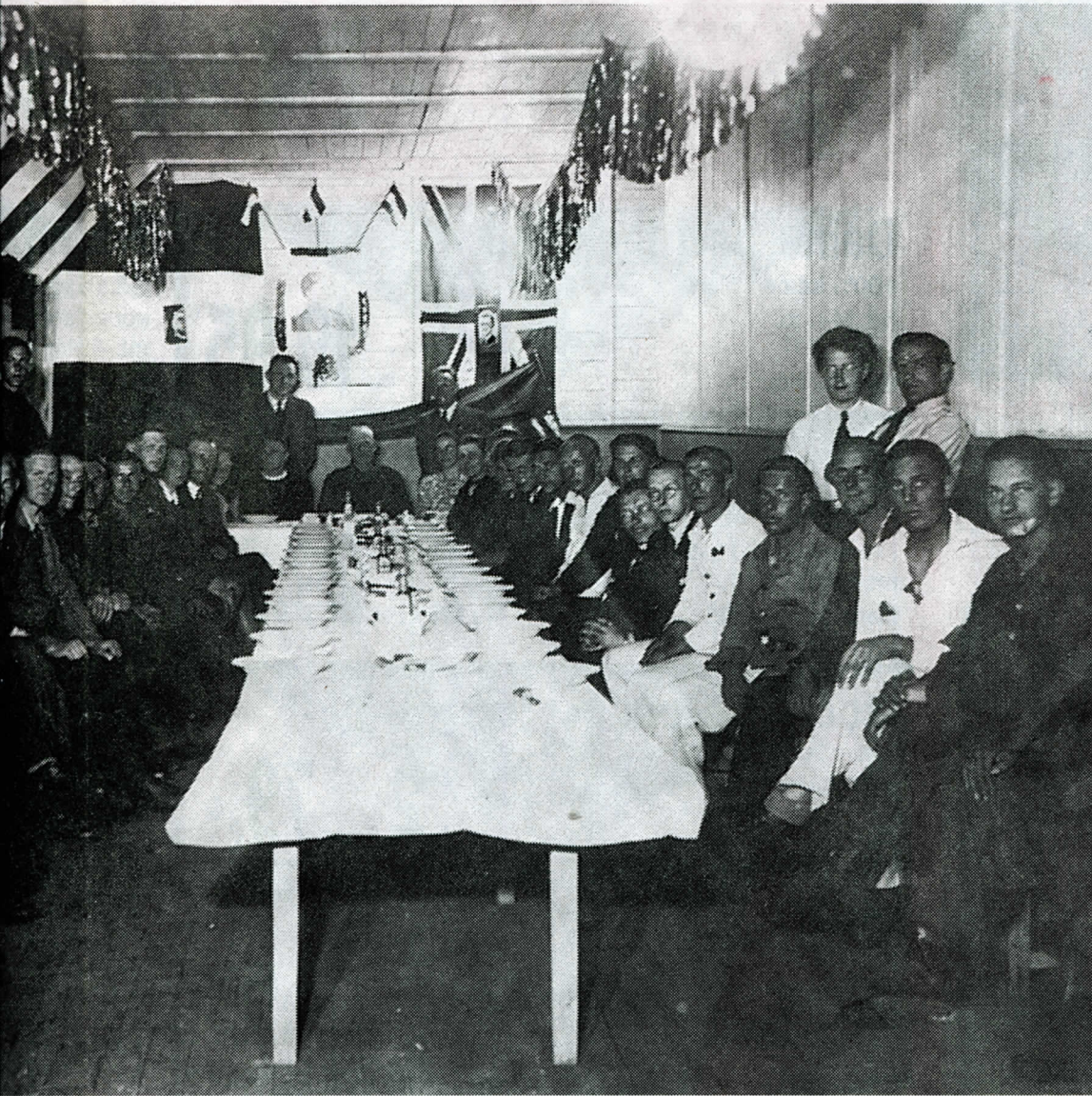
Op 25 april startte een immense luchtvloot van 480 bommenwerpers van vliegvelden in Zuid-oost-Engeland, doel Wangerooge. Opmerkelijk is dat de naderende vliegtuigen wel op de radarschermen op Wangerooge werdenesignaleerd, maar dat er pas heel laat – haast samenvallend met de aanval – alarm werd geslagen. De buitenlandse dwangarbeiders waren op het moment van de aanval van het werk onderweg naar de woonbarakken. De heer Veenstra: "Door dat bombardement zakten van alle kanten de duinen in, dus daar moesten we onmiddellijk weg. We schoten een bunker in. We wisten er blindelings de weg, want we hadden ze immers zelf gebouwd. Daar was een hoge officier. 'Wat zal dat hier!', brulde hij, 'Raus!!' Dus wij schoven terug naar de uitgang. Maar naar buiten, dat bombardement in? Het zand kwam als regen bij de bunker naar beneden en de splinters van de projectielen sloegen naar binnen. Toen volgde er een voltreffer en de hele bunker lag in mot. Ik moet er uitgeslingerd zijn, 'k weet het niet."

Het motorschip 'Joanna' voer met 45 ex-dwangarbeiders de bevrijding tegemoet. (Foto: Coll. Beukema)

RAMP 'JOANNA'

(Van links naar rechts) werden in witte Duitse marinekleiding gestoken. (Foto: Coll. Beukema)

en was er een schromelijk
aan kleding.
en, weken en maanden
zich in een eentonige en
adans aaneen en zo werd
5. Bij geruchte vernamen
troepen zich bevonden.
p op de bevrijding groeide,
emand kon bevroeden dat
eerst nog een drama op
nd zou voltrekken.

BARDEMENT

rooge stond inmiddels let-

De heer Smit: "Het was een hel, allemaal zand. Ik had me op mijn buik tegen het duin gedrukt en 't duurde maar even of ik was helemaal bedolven. Duitse soldaten hebben me met de handen vrij gegraven. Een van onze jongens lag verderop met zijn beide benen eraf. Een ander kon helemaal niet meer praten. Zo waren d'er trouwens wel meer, shocktoestand was dat."

Na de eerste bommentapijt volgden er nog een tweede en derde, waarbij de laatste vliegtuigen door

hun lotgenoten naar Holland te brengen."

De volgende ochtend vertrok de 'Joanna'. De Oberbootsmann Baumeister had inmiddels de naam Piet Visser aangenomen. Ook andere schepen vertrokken, waarvan er één ook ex-dwangarbeiders aan boord had.

Op 9 mei kwam de Groningse kust in zicht. In de buurt bevonden zich ook twee kustvaarders, eveneens onderweg naar Delfzijl. De heer Baumeister: "Bij ons aan boord zaten de mannen overal; op de luiken, in het stuurhuis en ook

de huidige Eemscentrale tegen de wal. Die mensen trilden en klappertandden van jewelste. Zeven man brachten we aan de wal. Later vernamen we dat er vijftien geweest, een ramp was het..."

Strompelend en elkaar ondersteunend bereikten de redders en geredden het afgelegen huisje van de familie Swieringa, waar de mannen liefdevol eerste hulp werd geboden en waar de familie voor een zwaargewonde een matras op de vloer legde.

Deze werd diezelfde middag naar het Academische Ziekenhuis in Groningen overgebracht. Bij gebrek aan een ambulance vond dit gewondenvervoer plaats met paard en wagen. De andere geredden werden overgebracht naar Spijk, waar ze werden ondergebracht in het zaaltje 'Pro Rege'. Later kregen de mannen onderdak in Delfzijl, waar ze behulpzaam waren bij de identificatie van aangespoelde slachtoffers. Inmiddels was de ware identiteit van de eveneens geredde Duitse kapitein gebleken, waarop er voor hem een onverdiend zware weg volgde.

Het wrak van de 'Joanna' werd in 1947 in de buurt van de Delfzijlse haven aan de grond gezet en gesloopt. Maar niet alles werd opgegruimd en zo herinnerden de roestige restanten van het schip nog jarenlang aan de scheepsramp die zich op 9 mei 1945 om 13.30 uur in de Bocht van Watum voltrok en aan tientallen jonge mannen het leven kostte: 38 oorlogsslachtoffers in vreedstijd...

Bijgaand artikel is een korte schets van het boekje Scheepsramp Joanna, waarin Hans Beukema aan de hand van archiefonderzoek en getuigenverklaringen onder meer het droeve lot van honderden Nederlandse dwangarbeiders op het Duitse wadden-eiland Wangerooze belicht. Kort voor de Duitse capitulatie werden deze onvrijwillige werkkrachten

... iemand kon bevroeden dat eerst nog een drama op land zou voltrekken.

BARDEMENT

rooge stond inmiddels let-
pp de kaart in het hoofd-
er van de Britse veldmaar-
Montgomery. Het eiland
nadrukkelijk aandacht we-
zijn strategische ligging aan
ordeur' van de marinebasis
shaven. Montgomery zag
de aanvankelijk ge-
landing uit zee en gaf de
ur van het zwaar bombar-
nt aan het eiland...

april startte een immense
oot van 480 bommenwer-
van vliegvelden in Zuid-
ngeland, doel Wangeroo-
merkelijk is dat de nade-
vliegtuigen wel op de radar-
n op Wangerooge wer-
signaleerd, maar dat er pas
aat - haast samenvallend
e aanval - alarm werd ge-
. De buitenlandse dwang-
ers waren op het moment
e aanval van het werk on-
g naar de woonbarakken.

er Veenstra: "Door dat bom-
ment zakten van alle kanten
men in, dus daar moesten
middellijk weg. We schoten
bunker in. We wisten er blind-
de weg, want we hadden
mers zelf gebouwd. Daar
en hoge officier. 'Wat zal dat
brulde hij, 'Raus!!' Dus wij
men terug naar de bombarde-
naar buiten, dat bombarder-
n? Het zand kwam als re-
j de bunker naar beneden
splinters van de projectielen
n naar binnen. Toen volgde
voltage en de hele bun-
in mot. Ik moet er uitgeslin-
ijn, 'k weet het niet."

Na de eerste bommentapijt volgden er nog een tweede en derde, waarbij de laatste vliegtuigen door duinzand vlogen dat tot op 3600 meter hoogte werd omhooggeslingerd. In vijftien minuten werd het eiland door 6000 bommen herschapen in een troosteloos kraterlandschap, waarin burgers, militairen en dwangarbeiders zonder structuur hun weg zochten. In de chaotische dagen na het bombardement was de civiele en militaire organisatie op het eiland zoek. Toen kort daarna de capitulatie een feit werd, was er bij de dwangarbeiders nog maar één allesoverheersende wens: naar huis.

NAAR HUIS

Een aantal mannen ging naar het haventje van Wangerooge en vond daar de Duitse kapitein van het in Nederland gevorderde motorschip 'Joanna' bereid om de Nederlanders naar Delfzijl te varen. De toen 24-jarige Duitse Oberbootsmann Baumeister herinnerd zich ruim vijftig jaar na het gebeure: "We zaten 's avonds in de kajuit, mijn bemanning en ik, toen we gestommel aan dek hoorden. Het bleken Nederlanders te zijn en ze schrokken zichtbaar toen ze onze Duitse uniformen zagen. Ze legde uit dat ze uit een kamp op het eiland kwamen. Het waren een man of vijf, zes; goeie kerels, zo te zien en vooral hun woordvoerder maakte een sympathieke indruk op mij. Vuil en onverzorgd stonden ze daar en je voelde hun teleurstelling. Ik heb toen besloten om die mensen en

Op 9 mei kwam de Groningse kust in zicht. In de buurt bevonden zich ook twee kustvaarders, eveneens onderweg naar Delfzijl. De heer Baumeister: "Bij ons aan boord zaten de mannen overal; op de luiken, in het stuurhuis en ook in het ruim. De sfeer was goed. Ik meen dat er ook iemand op een mondharmonica speelde."

EXPLOSIE

Op de dijk stonden de vissers Harm Westerhuis, Jans Vos en Ko Vos naar het vredige tafereeltje van de passerende schepen te kijken.

Ko Vos: "Terwijl we daar stonden te kijken, kwam er opeens een rotklap en op hetzelfde moment was het achterste schip weg. Helemaal weg. Een grote waterkolom hing er nog, net een heel hoge ijsberg, maar verder niks. Toen begon het hulpgeroep. Bij de dijk hadden we onze vissloepen liggen. Ik ging het water in om bij de boten te komen. Het kostte nogal wat moeite, want het was even na hoog water.

't Duurde nogal even voor we op de plaats van de ramp waren, want er liep een dik stuk stroom. Er was al een sloep van de kustvaarders bij. De zeelui waren helemaal afgedraaid. Ze waren zo hondsmoe en wanhopig dat ze over hun hele lichaam trilden. Ze hadden al drie man in de sloep liggen en een paar hingen er buiten aan. Die hebben wij toen binnenboord weten te krijgen en ook de andere drie hebben we overgenomen.

We moesten toen de wal weer zien te bereiken, maar met onze boot zo vol mensen konden we haast niet roeien. Met de ebstroom kwamen we ergens voorbij

derzoek en getuigenverklaringen onder meer het droeve lot van honderden Nederlandse dwangarbeiders op het Duitse waddeneiland Wangerooge belicht. Kort voor de Duitse capitulatie werden deze onvrijwillige werkkrachten blootgesteld aan een vernietigend geallieerd bombardement.

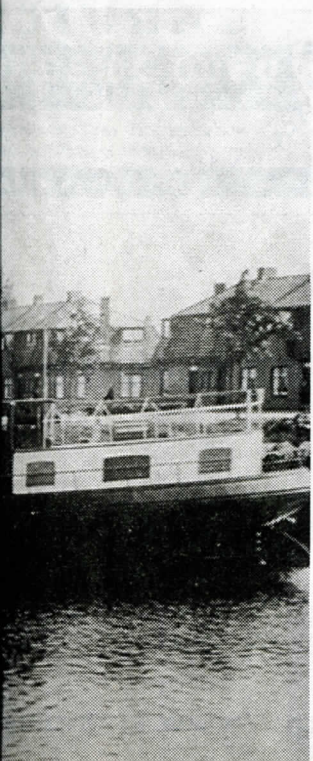
Onder de dwangarbeiders bevonden zich circa 100 mannen uit de provincie Groningen. Na de Duitse capitulatie wachtten ze niet op hun reguliere ontslag uit het kamp, maar voeren ze op eigen initiatief met een aantal schepen - tegen de geallieerde schepen in - naar Delfzijl. In het zicht van de bestemmingshaven Delfzijl liep de 'Joanna' op een mijn. Achtendertig Nederlanders verloren hierbij het leven, slechts zeven overleefden de ramp. Aan de hand van uitvoerige getuigenverklaringen van redders en geredden schetst Hans Beukema deze tragedie op de Eems. De auteur gaat ook uitvoerig in op de achtergronden van de Duitse marineman, die de Nederlanders als kapitein vrijwillig naar hun bevrijding voer. De speurtocht naar gegevens voor dit boek kostte tal van tot dusver onbeantwoorde vragen op, ook voor enige nabestaanden van vermiste slachtoffers.

Hans Beukema heeft met zijn onderzoek een stuk geschiedenis aan de vergetelheid ontrukkt en daarmee een bescheiden monument opgericht voor de honderden dwangarbeiders die op Wangerooge verbleven én voor de achtendertig oorlogsslachtoffers in vredestijd, die in het zicht van Delfzijl de dood vonden.

Scheepsramp 'Joanna': lezersprijs f 22,50

(winkelwaarde f 27,50)

Zie de bon in dit blad.

oll. Beukema)

Na de ramp werden de overlevenden eerst in 'Pro Rege' in Spijk ondergebracht. (Foto: Ria Beukema)